

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEJZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egészévre 8 K. Félévre 4 K. Negyedévre 2 K. Külföldre egész évre 12 korona. Papok, tanítók, gazdasági egyleti tagok és közs. előjáróknak egész évre 6 K. tanító-egylet tagjainak, közs. és körjeizőknek 5 K. — Egy példány ára 16 fillér.

Felölös szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 fillér-többesről 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hirdetés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki egyszer: vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések in:ezendők. — Kéziratok vissza nem adatnak.

Gondoskodás a nép jólétéről.

— július 8.

Csendben, reklám és dicsőhimnuszok zengése nélkül kezdte meg két esztendő előtt működését a gazdasági munkás-pénztár s most, aránylag oly rövid időnek leforgása után látjuk, hogy Darányi miniszter ezen alkotásának korszakot alkotó jelentősége van. Rövid élete alatt olyan eredményeket, olyan sikereket ért el ez a pénztár, melyet sajnos, igen kevés új magyar intézménynél tapasztaltunk, s amelyet teljes mértékben megbecsülni annál is inkább okunk van, mert ez az intézmény reálsan és humánusan karolja fel a nemzet alacsonyabb rétegeinek, tehát a fundamentumának érdekeit.

A nemzetnek azt a rétegét állandóan métegy fenyegeti. Hol felforgató tanokkal akarják a haza ellenségei a társadalmi rend ellen izgatni, hol a középkor lelki sötétségét terjesztik benne azok, akiknek ez a sötétség az éltető elemük.

A népet eddigelé alig védelmezte más

a métegyezés ellen, mint a csendőrszurony, a kirendelt katonaság Manlicher fegyvere és szomorú tapasztalatok igazolják, hogy a védekezés ezen módja milyen barbár, olyan igazságtalan.

Csakis a munkások érdekeit helyesen felkaroló intézményekkel óvhatjuk meg népünket e métegy ellen és tarthatjuk meg a haza számára. És ilyen intézménynek bizonyult a gazdasági munkás- és cselédpénztár, melynek tagjai már háromszázezernél jóval többen vannak s ez a szám napról napra szaporodik. A pénztár derekasan és becsületesen teljesítette feladatát és mindenütt megnyerte a nép bizalmát. A kik ismerik a népet, milyen bizalmasan és elfogult az urak ujtásával szemben, azok kellő mértékben tudják méltányolni azt az eredményt, a mely a nép bizalmának elnyerésében áll. Ime hosszas és haszontalan kísérletezés után végre sikerült megtalálni az intéző köröknek azt az orvosságot, melynek türelmes és czélszerű használatával a föld népének nagy sebeit behegeszteni lehet. Ez az orvosság a cseléd- és munkáspénztár.

Ezért örömmel üdvözljük a földmive-

lésügyi miniszter azon újabb keletű alkotását, melylyel a pénztár hatáskörét oly alaposan kibővítette, amennyiben azt a temetkezési és kiházasítási egyletek jogkörével is ellátta. Ezzel a kibővítéssel a pénztár egészen a nép lelkéhez férközött.

Tudvalevő, hogy milyen nagy szerepet játszanak a mi népünk életében a temetkezési és kiházasítási egyletek, melyeknek sok százezerre rugó tagja van. Alig van nagyobb községe az országnak, amelyben kiházasítási vagy legalább temetkezési egylet ne lenne. A szegény ember, aki küzködéses munkájával telt életében nem tud arról gondoskodni, hogy jól éljen, legalább azt az egyet akarja magának biztosítani, hogy halála után illő keresztény módra helyezték az örök nyugalom helyére. A kiházasítási egyletbe való lépés pedig az ideálja minden szegény zsellérnek és vagyontalan hajadonnak.

És milyen népszerű ez az intézmény, olyannyira irreális. Ez egyleteket csak olyan műveletlen s az üzleti életben és a biztosítási ágba teljesen járatlan emberek vezetik, mint maguk a tagok s nap-nap után

„SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGYÁJA.

Zászló-avatás.

Az Országos Nemzeti Szövetség által az Amerikában élő magyaroknak küldendő nemzeti dísz-zászló fölavatási ünnepélye alkalmára. 1902. július hó 6.

Panaszszal van tele hegy, völgy s a róna!
Zokogva sir szegény — Hungária!
Sirása hangzik szívetszagatóan
És vele sir minden hü, jó fia...
Ó hány vidék — lakatlan, néptelen:
Lakóik?... messze tul, a — tengeren!

Árpádnak népe, hősök unokái,
A kik hüen szerették mindig e Hazát,
Most messze-földre, idegenbe mennek,
Hol nincs rokon számukra, sem — barát...
Nincs már: »Hazádnak rendületlenül!«
Csak a Haza zokog — szünetlenül!...

A sors kiket messze földre üzött,
Kik messze éltek bus hazátlanul!
Miattatok a könny, a bu s a bánat,
Mely itt az elhagyott Hazába dul!
S legyen bár durva kő a szivetek,
A szép — Hazát kell még szerelmekkel!

A délibábos róna büszke táját,
A hol bölcsötök ringa egykoron,
Az nem lehet, hogy — elfeledhetétek,
Legyen bár messze töletek a Hon!
Hazát cserélni addig nem lehet,
Mig élni fogsz ó — hazaszeretettel!...

Ti Véreink! Kik messze földön éltek,
Hol más a róna, más a bérce, a dal,
Tinéktek küldjük ime ezt a zászlót,
Melynél szentebbet nem ismer — magyar!
S a zászlóval csak ezt — üzenetül:
Magyar! »Hazádnak rendületlenül!«

Piros-fehér-zöld színű im a zászló
S a rudon ősi, szent Turul madár!
Csőrébe kard, karmában éreggolyó van,
Szent honi földet, mely magába zár...
S a földön ott ragyognak — könnyeink,
Mik éretteket hullottak véreink!...

Lobogjon köztetek büszkén e zászló!
S gyűljön köréje mind a ki — magyar!
Ha látjátok, dobogjon szivetek! Hisz'
Hazátok ez, mely »ápol s eltakar«...
S ne hagyjátok el soh'se hűtlenül,
Védjétek mindig — rendületlenül!...

Indulj meg zászló im a messzeségbe
S áldás kísérjen mindig utadon!...

Te meg — Turul madár, ki őseinket
Hazánkban elvezetted egykoron:
Harsogtasd némán is — szünetlenül:
Magyar! »Hazádnak rendületlenül!«

Szécskay György.

A gyermekkorai tánczról.

— Irca: Avedik Lukács. —

Erzsébetváros, jul. 8.

A nevelés iránya akkor halad egyenes uton, ha a szellem kiművelését, a testkiképzésével megfelelő arányban fejlesztjük. A szellemi nevelés biztosítása végett vált életkövetelménnyé e közmondás: »Ép testben lakik az ép lélek.«

Az ügyes testtartást, az izmok erősítését, az idegek edzését már az őskor népei a testgyakorlat különböző eszközei által igyekeztek eljáratítani. E czél elérésére nagyszerű épületeket, intézeteket emeltek s azok vezetését kiváló férfiakra, az állam első tisztviselőire bízták. Elvűl azt tartották, hogy csak oly egyének lehetnek a haza erős oszlopai, kik épek, testi erő — és ügyességben kitűnnek — kik a test edzése következtében oly ellentálló képességgel bírnak, hogy idők, elemek viszontagságaival szemben is tevékeny, munkabíró embernek megmaradnak; miért is arra törekedtek, hogy a külső behatás fölött diadalmaskodva, szellemben, erényben megizmosodjanak.

buknak, magukkal rántván a sok száz tagot, akik verejtékkel szerzett filléreiket éven át fizették be a temetkezési vagy kiházásitási egyletekbe. Az ilyen egyletek panamáiról is sokat hallottunk már, e panamák az utóbbi időkben olyannyira elszaporodtak úgy a fővárosban, mint a vidéken, hogy a belügyminiszter jónak látta szigorú rendeletben ez egyletek működését korlátozni és ellenőrizni. Se szeri se száma a szegény embereknek, akik az ilyen panamák folytán elvesztették a pénzüket.

De most, hogy a gazdasági munkás- és cselédpénztár egyuttal temetkezési és kiházásitási pénztár is lesz, előnyösen változik meg ez az állapot. Mert állami intézmény, tehát a legszilárdabb és legbiztosabb, amit e nemből alkotni lehet, fog a nép rendelkezésére állani, hogy itt biztosítsa magát. Nem lesznek többé panamák, nem kallódik el a nép keservesen összetakarított pénze. Ime, ez a munkás- és cselédpénztár kibővítésének közvetlen eredményei.

Ez az állami intézmény az, amelylyel az állam legszorosabban forrhat össze a néppel s ezért ezt az intézményt, ha áldozatok árán is, folyton tökéletesíteni és szélesíteni kell mindaddig, míg csak minden szegény ember a tagja lesz. S ebben a munkában támogassa minden erejével az államot a művelt és vagyonos magyar társadalom!

Az igazságügyminiszter a földművesekért. Az aratás, a nagy munka megkezdődött ország-szerte s ugyanekkor kapták meg a városok s a bíróságok Plósz Sándor igazságügyminiszter rendeletét, mely szerint a kihágásokért és kisebb büntetéseikért elítélt gazdák és mezei munkások csakis a mezei munka szünetelése idején kényszeríthetők büntetésük kitöltésére. A miniszter eme rendelet kibocsátásánál az a humánus elv vezette, hogy egyes családok a mezei munka idejére ne fosztassanak meg kenyérkeresőjüktől.

Leleményes korunknak nevelési módszeréhez tartozik, hogy már a gyermekkorban alkalmazni kell mindazt, mi a testi ügyességet megszerzi, a szervezet edzésére jótékonyan és biztosan hat. A testgyakorlat ezen fajaiból kismértűk a gyakorlati élet követelményei által annyira fölvetett táncz nevelési eszközének bemutatását pedagógiai, egészségügyi és erkölcsi szempontból.

A táncz már a művelt őskori népek előtt ismeretes volt, az istenítisztelet szertartásainál alkalmazták, az ünnepségeknek változatosságát, kellemét a táncz hozta meg; nem csoda, ha később a nyilvános helyeken, családi körben, a mulatságok legkivánatosabb neme a táncz lett s most mint a nevelés egyik testidomító módszerét vették fel.

De ha a jótévő napnak is van ragyogó fénye mellett sötét árnyéka: mennyivel inkább mondható ez a tánczról, mely elevenit és öl, mint a kard, melyet kezében visz az utas, maga és mások védelmére, de magával hordoz a rabló is mások megtámadhatása — elpnsztitása végett; azért a táncz, mint a kétélű fegyver kellő óvatossággal alkalmazandó a nevelés terén.

Minden figyelmes nevelő előtt beigazolt tény, hogy a táncz a gyermeki kedély vidám, eleven hangulatának folyománya. A gyermek, különösen a lányka élénk vérmérsékét mozgási hajlamaiban

Elvi jelentőségű határozatok. A m. kir. minisztertanács 1901. évi április 11-én hozott határozata: »Munkás igazolvánnyal nem bíró mezőmunkás ellen munkába nem állás miatt indított ügy elbírálása a bíróság hatáskörébe tartozik.« — A m. kir. minisztertanács 1901. évi április 2-án hozott határozata: »Más-más alkalommal elkövetett erdei falopások miatt indított ügy elbírálása, ha a kár együttvéve 60 koronát meghalad, a kir. bíróság hatáskörébe tartozik.« — A m. kir. belügyminiszter 1901. évi 107,548. sz. határozata: »A kiskorúak tulajdonát képező ingatlanok bíróságon kívüli önkéntes árverését az árvaszék elrendelheti s azt saját közegei által végrehajthatja, de a tulajdonjognak a vevő részére való bekebelezéséhez szükséges, hogy a kiskorúak képviselője az árverési legfőbbet ígérővel adás-vevési szerződést kössön. Az ily árverés megtartásával megbízott tisztviselő költségei a vevőt terhelik s az iránt az árverési feltételekben kell intézkedni.«

Világnapló.

Julius hó 10-én.

A csiksomlyói főgimnázium tanulói érdekes kirándulásra használták fel a nyári szünidőt. Derék tanáraik vezetésével meglátogatták hazánk nevezetesebb városait. Budapestén Kossuth Lajos sirjánál, Aradon a vértanúk szobránál tették le a kegyelet virágait. Budapestről az ifju szekelyek egyenesen Fiuméba tartnak s onnan átrándulnak Abbáziába és felkeresik Triesztet is. Bur vezér vendége van ismét fővárosunknak. D'Ottó tábornok, a ki Botha vezérkarának volt főnöke, Budapestre jött, hogy nnen egészségének helyreállítása végett valamely kárpáti fürdőhelyre menjen. A vitéz bur tábornok érdekes alak. Oroszországban született, hol egy kozár ezred ezredese volt. A lengyelek fölkelése alkalmával azok soraiban harczolt. A lengyelek leveretése után, mint fogoly Szibériába került, mely fogságából menekülve Kinán, Japánban, Indián, Bombayon át 1866-ban érkezett Transzváliba s így lett részese az angol-bur háborúnak. A képviselőház hivatalfőnökei tanácskozást tartottak az újországházban való elhelyezkedés dolgában. Az értekezleten Tarkovich államtitkár elnökölt.

Nemsokára meglesz Mirkó herceg esküvője Konstantinovics Sándor ezredes leányával. Nagy feltűnést keltett, hogy éppen most az esküvő előtt, Vasics Milos cetinyei szerb követ elhagyta a montenegroi fővárost. A dolgot arra magyarázzák, hogy a menyasszony atyja már évek óta ellenséges viselkedést tanusit a szerb királyi család iránt és ezt az érzületét minduntalan leplezetlenül a nyilvánosságra juttatja. Londoni táviratok szerint Edvard király állapotának javulása örövendetesen halad. A király türelmetlenül várja a koronázást. Az illetékes körök azt hiszik, hogy augusztusban megtarthatják az ünnepséget. Kitschener angol generalis e hó 12-én érkezik Londonba. Fogadásán, a mely nagy ünnepségekkel jár, részt vesz az egész londoni helyőrség. Triesztben a fuvaros-kocsisok sztrájkolnak. A sztrájkolók e hó 9-én gyűlést tartottak. A szállítók is tanácskoztak a helyzetről, 10 embert a sztrájkolók közül letartóztattak.

Szövetkezetek és ellenségeik.*

Budapest, július 8.

A szövetkezeti mozgalom a nyugati államokban, különösen Angliában, körülbelül a gyártermelés kezdetével esik össze. Már 1795-ben alakult Hull-ban szövetkezeti malom és 1820-ban Brighton-ban az első fogyasztási szövetkezet. A gyárpar föllendülése következtében megkárosított, sőt létükben megtámadott osztályok természetesen arra igyekeznek, hogy veszteségüket valahogy helyre-üssék s erre az eszközt megtalálják a szövetkezésben. Az első ilyen szövetkezés, a mely a maradandónak bizonyult és buzdító példát szolgáltat, a rochdale-i takácsok híres szövetkezete volt. Arról tanácskoztak ezek a szegény, éhező emberek 1843-ban, hogy ne vándoroljanak-e ki. Azonban jobbat gondolva, azt határozták, hogy szövetkezetté tömörülnek és kötelezték magukat, hogy hetenkint két pennyt, körülbelül 20 fillért befizetnek, holott nagyobbára azt se tudták, hogy még ez összeget is honnan teremtsék elő. Ily módon tapasztalás, tudás, pénz és külső buzdítás nélkül, csak nyomoruságoktól ösztönözve, azt határozták, hogy saját maguk részére termelnek, s a saját maguk kereskedői és tőkepénzesei lesznek. A huszonnyolcz örtölt takács vállalkozása, a melyet az angol társadalom eleintén gunynyal illetett, a legkezdetelegesebb állapotból annyira fejlődött, hogy

* Ezen figyelemre méltó és ami nézetünkkel is teljesen megegyező cikkelyt a „Budapesti Hírlap“-ból vettük át. Szerk.

korán kimutatja. Ugrádozásban, szabálytalan, de kitartó körforgásokban, szóval a tánczfigurákban találja gyönyörét.

A táncz mérsékeltén gyakorolva fölfrissíti a lányka kedvét, aczélozza gyöngye idegeit, finomítja izlését, neveli ügyességét az ének és zene összeillő hangjai mellett szabályos ütemben kifejezett taglejtései által. A tánczot a lányok testgyakorlásában uralkodó elemnek kell tekintenünk s arra kell a főszűlt helyezni, hogy a természetes mozgás, állás, testtartás, kellemmel, gyöngédséggel legyen fűszerezve.

De ha a kellő óvatosság, éber felügyelet hiányzik, akkor a táncz mérges gomba eledellé válhatik, mely a képzelmet megzavarja, az idegeket tulfeszíti, azért a kifejtettebb kort utánzó gyermekbálokba bevinni a serdületlen, 15 éven aluli növendékeket, szelid szavakba öntve: öreg könnyelműség; nemcsak pedagógiai-, egészségügyi tekintetben ártalmas, hanem az erkölcsi életre nézve is föltétlenül veszélyes.

A táncz, a mostan divatozó rendszer szerint nagy erőfeszítést igényel. Huzamosan, némelykor egy tánczban szakadatlanul kitartani, csak teljesen ép, erős, egészséges egyén képes. A gyöngye testalkatra nincs végtetesebb, mint a gyermekbál, az a tulhajtott táncz, az a feszes ruha, mely hevült állapotban az élénkített vérkeringést, gyors légzést gátolja, az embertömeg

kilehellése, a romlott levegő, a padlóból fölvert por beszívása, a lámpák-, gyertyáknak élenyt emésztő ereje, az éjbe kiható ragyogó kivilágítás és színpompa káprázata, a déli hőmérsék következtében keletkezett izzadás, a szellőztetés hiányossága, minélfogva a felhevült gyenge tüdőbe az ártalmas hatályok észrevétlenül beültetődnek; ha még ezen veszélyekhez számítjuk azt a figyelmenl eljárást, hogy a tánczteremben az áthűlés legkönnyebben bekövetkezik akár egy nyitott, akár egy kevésbé záró ablak hasadékból beszívargó éles, éjféli hideg léghuzam, hideg víz ivása — vagy a meleg tánczteremnek gyors otthagynása folytán: bizonyára mindenki előtt beigazolvott lesz az a czáfolytalan igazság, hogy a gyermekbál nagynak, annál inkább a kicsiny gyermeknek életveszélyes. Méltán jegyzi meg Jean Paul: »Ott, hol a serdületlen ifjuság a déli hőfokig átfűtött teremben, testfeszítő ruhában, káprázatos fény, kábító illatár, színpompa, a hevítő zenei hangok hatása alatt elragadtatva tánczol, a fonyasztás ezen ziháló módszerével kezdetét veszi a haláltáncz.« Már láttam esetet, hogy a bál örömujongásba csakhamar belevegyült a fájdalmak felzokogása s a legfényesebb bál vigjáték halálos kimenetelű tragiédiává alakult. Óvjuk meg az éjféli báljaitól a gyermekvilágot, hogy korán le ne romboljuk gyenge szervezetükkel annyira feltett egészségüket. (Vége köv.)

1887-ben tizenegyezer tagja, több mint hét millió korona tőkéje, hat millió korona évi forgalma és évenként egy millió koronánál nagyobb nyeresége volt! Az összes angol fogyasztási szövetkezetnek pedig 1900-ban több mint egy milliárd évi forgalma volt s a közös bevásárlás következtében ez évben elért megtakarítás több mint százhetven millió koronát tett ki.

A kereskedelem s a szabad intézmények klasszikus hazájában elért ez eredmények arra birták régebben John Stuart Mill-t, a mély gondolkodó híres bölcsészt s a politikai liberalizmusnak elszánt bajnokát, hogy a szövetkezetekről következőleg nyilatkozzék: Valamennyi erő közül, a mely jelenleg a szegény osztályoknak testi, társadalmi, szellemi s erkölcsi fölsegítésén működik, nincs egy se, a mely annyit ígérne, mint a szövetkezeti mozgalom. Nagy hasznát akkor is fölismertem, midőn még keletkezéskor volt. Hanem a siker fölülmulja legmerészebb várakozásainkat és évről-évre jobban meggyőződöm arról a jótékony hatásról, a melyet alighanem a jövőben gyakorolni fog.

Németországban a szövetkezeti eszme később és kisebb mértékben fejlődött. De kivált az utolsó évtizedben, a mely a német kereskedelemre s iparra addig nem is álmódott térfoglalásnak és fejlődésnek kora volt, a német társadalom, valamint kormányok és törvényhozás karöltve igyekeznek a szövetkezetek összes fajtát fejleszteni, abban az általános meggyőződésben, hogy a szövetkezeti eszme következetes ápolása a munkásbiztosítással egyetemben a legcélszerűbb eszköz a szociális kérdésnek az egyéni szabadság és egyéni gazdálkodás fönttartása alapján való megoldására. S így Németországban is azt látjuk, hogy nevezetesen a fogyasztási szövetkezetek forgalma az 1886-ban elért harmincznyolcz millió márkáról 1900-ban százhuszonhat millió márkára emelkedett.

Ujabb tudvalevőleg minálunk is lendületet vett a szövetkezeti mozgalom s egyebek között a fogyasztási szövetkezetek is sok helyen jótékony módon működnek, leszoktatják a szegényeket a könnyelmű és terhes adósságcsinálásról s alapját vetik meg az apró tőkék összegyűjtésének a melyek a fogyasztási cikkek vásárlásánál elért megtakarításokból állanak elő. Ezek az újabb alakulások, mint egyáltalában minden gazdasági és forgalmi változás, minden tökéletesített közlekedési eszköz és minden újabb gép, anyagi érdekeket sértenek, a mit teljesen kikérülni éppenséggel lehetetlen. Minden szövetkezeti bolt magához ragad egy bizonyos értékű forgalmat, amelyet azelőtt a szatócs vagy kiskereskedő látott el s így nagyon természetes, hogy a károsult nem nagyon lelkesedik a fogyasztási szövetkezetek szociális és gazdasági hasznáért. Ellenkezőleg, csak a visszasház oldalait nézi az új fejlődésnek.

Hiszen ilyenek is vannak. Az új elemek nem értenek az üzlethez. Itt-ott akad a szövetkezeti vagyonnak egy-egy hűtlen sáfárja. Itt-ott megtörténik, hogy egy-egy ilyen üzletvezető összejátszik a szatóccsal, rossz és drága holmit árul, hogy megbuktassa a szövetkezetet. Szövetkezeteket külföldre okokból meg kell szüntetni. Szóval, mint minden útnak, ennek a mozgalomnak is tul kell esni a gyermekbetegségeken, mint a hogy ez tényleg mindenütt megtörtént. Hogy a szövetkezeti mozgalom minden irányban a jövő, az iránt a művelt nyugaton tett tapasztalás után kétség egyáltalában fön nem foroghat. Jelen sorainkban a szövetkezetekkel azért kívánunk foglalkozni, mert aggodalmat keltenek bennünk azok a félreértések és társadalmi surlódások, a melyek a szövetkezeti mozgalom nyomán többé-kevésbé mindenütt támadtak, de mi nálunk sajátos társadalmi viszonyainknál fogva gondosabb megfigyelést kívánnak, mint másutt.

Sok esetben nem falusi, szegény, tájékozatlan szatócsok, hanem tekintélyt és súlyt követelő kereskedelmi testületek, ipar- és kereskedelmi kamarák, sőt intelligens nagykereskedők is azt a panaszt teszik, hogy a fogyasztási szövetkezetek működése a kereskedelmet bénítja meg. Ha ezt valóban kellene elfogadnunk, akkor a legnagyobb határozottsággal a fogyasztási szövetkezetek ellen foglalnánk állást. Mindig abban a meggyőződésben voltunk, hogy hazánk kulturálmá mindenütt fejlődhetik, ha itt a földmívelésen kívül hatalmas kereskedelem és ipar nem fejlődik. De a fogyasztási szövetkezetek nyilván csak a kereskedelem üzemi formáját érintik, mert a vevőt és eladót a fogyasztó személyében egyesítik. A kereskedelem tulajdonképeni gazdasági célzata, a gazdasági jószágoknak egyik helyről a másikra, egyik embertől a másikhoz való juttatása, ez új üzemi formában is nyilván teljesen érintetlenül marad. Főnt idéz-

tük azokat a szédítő nagyságu számokat, a melyeket az angol fogyasztási szövetkezetek forgalma elért. S azért mégis Anglia kereskedelme a legregibb s a legnagyobb és ha valaha nem lesz többé az, csak eszelős ember fogja majd állithatni, hogy ebben a visszafejlődésben a fogyasztási szövetkezeteknek akár csak egy szemernyi részük is volt!

De hát nem is azért irunk, mintha ezek a kétségbevonhatatlan, napnál világosabb igazságok bővebb bizonyításra szorulnának, hanem azért, mert abban a körülményben, hogy tekintélyes kereskedők is részt vesznek vagy készülnek részt venni a szövetkezetek ellen megindítandó mozgalomban, veszedelmet látunk, de korántsem a szövetkezetekre, hanem a kereskedőkre, a kereskedelmi érdekekre s az ezekkel összefüggő szociális és nemzeti érdekekre nézve. Amugy is igen nagy társadalmunkban az a téves és veszedelmes hajlam, hogy nemzeti foglalkozásnak csak a földmívelést tekintsek. A kereskedelemmel még nem rég csak idegenek foglalkoztak és még ma is sokan együgyű göggel lenézik a kereskedelmet. Ez ellen az elavult maradi — és ostoba fölfogás ellen mindig teljes erőnkönél küzdöttünk. mint a hogy ez minden ép ésszel bíró hazafinak kötelessége. Ha le nem tudjuk győzni ezeket a balvéleményeket, akkor kétségbe kellene esnünk azon, hogy hazánk társadalmá valaha elérje azt a kultúrát, a mely leghőbb vágyunk.

De hogy sikerrel szembeszállhassunk az elmúlt időknek oly hagyományaival, a melylyel a modern haladás össze nem fér, szükséges, hogy a kereskedők maguk ne táplálják azokat az idejüket mult fölfogásokat. Ha a nemzeti társadalom azt látja, hogy ime, itt van egy mozgalom, a mely a nyugati államokban bevált intézményt akar minálunk is meghonosítani, oly intézményt, a mely a vagyonosodást s ezzel az egyéni függetlenséget és megelégedést terjeszti, olyan, a szó igaz értelmében modern intézményt, a mely eddig is már szép eredményeket ért el ezzel szemben azt tapasztalja, hogy kereskedelmi testületek, a melyek a közjót hivatva szolgálni, intelligens nagykereskedők, a kiknek hivatásuk volna minden nemzeti ügyben elüljárni, ily mozgalommal szemben reakcionárius, a szabadságot s a szabadelvűséget kigunyoló, magatartást tanusítanak, akkor attól félünk, hogy ily egészségtelen, a haladás és szabadság szellemét megtagadó mozgalomból a nemzeti közvéleménynek nem csekély része tévesen himet varna az egész kereskedői osztály nemzeti, illetőleg nemzetellenes fölfogására és társadalmi nézeteinkben oly visszaesés állna be, a melyet nehéz volna helyrehozni. Azért bizton reméljük, hogy hazafiasan gondolkodó, derék, modern kereskedőink nem fogják megengedni, hogy őket ilyen szélmalom elleni harcra fölhasználják.

Hitelügy.

A vagyonbuktott székelyegyleti első takarékpénztár tömeggondnoka dr Lukácsffy István által a csődtömeg vagyonán részben leendő felosztása tárgyában készített felosztási tervet a csődválasztmány és a csődbírósa elfogadta. Ennélfogva a tömeg költségei és tartozásai, ugyszintén a csődhitelezők I. osztályába sorozott hitelezők egészben, a II. osztályba sorozott hitelezők (betétesek) követeléseik 25 százaléka nyer ezuttal kielégítést. A pénz tényleges kiosztása f. hó 26-án veszi kezdetét és dr Lukácsffy István ügyvédi irodájában (a kir. törvényszékkel szemben) d. e. 7-től d. u. 7 óráig fog eszközöltetni. Azok, kik a pénzfelvételre személyesen jelentkeznek, a betéti könyvet az azonosság igazolása végett hozzák magukkal; azok részére pedig, kik a bejelentést ügyvéd által eszközöltették, megbízott ügyvédjeikhez fog a pénz kiadni, kik azt postán az illetőknek kézbesítik.

Tan- és nevelésügy.

A munka értékéről.

Irta: Rozsondai István.

Az a hatalmas, nagyszabású beszéd, melyet nem is olyan régen a kultuszminiszteri tárcza költségvetése alkalmával, a közoktatásügyek minisztere a parlamentben elmondott: minden gon-

dolkozó, de különösen a nevelés ügyével hivatás-szerűen foglalkozó egyén lelkében mély nyomot kellett hogy hagyjon.

Mint hazai népoktatásügyünk leghivatottabb szószólója, ismertette közoktatásügyünk jelenlegi állapotát, leplezetlenül mutatott rá nemzeti hibáira s ezek között első és legnagyobb hibának említette, társadalmunk valóban veszedelmes betegségét: a munka kevés értékét, a munkás kezek kicsinylő lenézését.

Nem azt a hibát értem én ezalatt, a mit magyar nyelvünk nagyon találóan „édes semmittevének“ nevez, hanem értem azt az „urhatnám-ságot“, mely magyar fajunknak jellemző sajátossága. Értem azt, mely szerint irtózik valaki még a gondolatától is, hogy gyermeke mindennapi kenyerét hivatásszerűleg ipari pályán keresse meg s a maga hőbortos együgyűségében, ostoba ideáiban lealázónak minősít minden ilyen foglalkozást s kicsinylő lenézéssel illeti a kézimunka derék embereit. Értem azt, mely lehetővé teszi azon felfogást, hogy apa rosszul tanuló fiának elrettentő példa gyanánt állítja a csizmadia inast s bizony csak a felfogás eredménye, hogy nyelvünkben nem kaptunk földmívelő népünk részére alkalmasabb elnevezést a bántó, lealázó „paraszt“ szónál.

S ilyen körülmények között csodálkozhatunk-e, ha ifjaink minden iparosban tanulni képtelen, kicsapott diákok látnak s irtóznak attól, hogy ők is hasonló sorsra kerüljenek.

Értem azt, hogy nálunk a kézimunkának kevés értéke lévén, mindenki felfelé tör s igen természetes, hogy a tömeges kapaszkodással nem lévén arányban az érvényesülésre alkalmas hely, foglalkozás hiányában ezekből kerülnek ki társadalmunk kétes alakjai, társadalmi eszményeink legnagyobb ellenségei.

Mert ezek azok, kik örökösön zugolódnak a fennálló világrend, vagy szerencse ellen, a kik mindent „kancsal szemmel“ néznek, de azért egy szalmaszálat nem tennének félre, hogy valamit sorsukon lendithessenek.

Ezek aztán az élet iskolájában is rendszeren hátul kullognak s olyanok, mint a szekérben az ötödik kerék. A miként a legrosszabb munkás a leglelkesebb sztrájkoló, épen úgy a legtöbb paraszt is ezektől hallhatjuk. „Rosz kerék nyikorog a legjobban.“ „Üres hordó jobban szokott kongani.“ Vélekedhetünk bárhogyan, de társadalmunknak a demokratikus értelemben vett munkáról való eme téves fogalma: a ferde irányú nevelés eredménye. S mi tanítók, fogadjuk el bölcs miniszterünknek fentti kijelentését úgy, mintha mindnyájunkban a lelkiismeret szava szólalt volna meg.

Mert jóllehet az elemi iskolában az életnek első korszakát éli még csak az ember, melynek elvégzése után gondol csak az egyén a tulajdonképeni pályaválasztásra s így kivonhatja magát a népiskola mindezek terjesztésének vádjá alól, de ne feledjük, hogy épen az élet ez első korszakában nyert behatások hagynak a lélekben marandó nyomokat. Ne feledjük, hogy az épület szilárdsága, tartóssága nagyon is sokat függ az alap erősségétől.

És ha a népiskolából azzal a felfogással kerül ki valaki, hogy tisztességre, méltánylásra, talán hírnévre, dicsőségre csak azok tehetnek szert, kik a magasabb társadalmi osztálynak tagjai, hogy a földmívelés, iparos csak ezek érdekeit szolgálja; ha a csizmadiaiban, kovácsban, asztalosban, szóval bármelyik kézművesben, csak a mindennapi, nehéz munka alatt görnyedő szurtos mesterembert látja, de nem ismeri a kézimunkának anyagi, erkölcsi, talán nemzetgazdasági előnyeit — mondom — ha a népiskolában ezt látja: próbálja meg ezen első benyomásokat valaki, valaha fogékony lelkéből kiirtani.

Mert elismerem én, hogy a későbbi nevelés, talán az élet iskolája, változtathatnak ezen felfo-

gáson, de azt is határozottan állítom, hogy a gyermekkorban belénk oltott eszmék, lényeges befolyást gyakorolnak irányelveinkre s mint a kődön át-szűrődő fény, kihatnak azok az élet későbbi folyamára is.

Egyik kiváló tanügyi írónk tollából olvasom, hogy a fejlődő ember olyan a nevelő kezében, mint az agyag, melyet tetszése szerint gyurhat, tapodhat a szerint, a milyen formává akarja át-alakítani. S míg ember lesz az ember, hányan gyurják, tapodják, míg a kívánt alakot megadják neki. S kétségkívül ezek között a néptanító az, ki elsőnek markol bele a formátlan tömegbe s ha a maga kicsiny körében megadta azt a kezdetleges, de már bizonyos kerekded jelleget mutató egészet, bizony a kik utána jönnek, ha akarják sem tudják már lerontani, a mit a népiskola épített, hanem rakják tovább a kész alapra a maguk anyagát.

Láthatjuk tehát, hogy a népiskolai nevelés mélyen belenyulik későbbi életünkbe, sőt teljesen soha sem szakad meg. Itt az eszméket gyorsan fogja fel a gyermek s lelkében azok tartóssá is válnak. E korban elméjében felhalmozott tudatok annyira lényegesek, hogy élete későbbi szakában összes tapasztalatai nem érnek fel azzal. Megláthatnók ezt akkor, hogy ha ezeket idővel kiszakítva képzelhetnők. Egy érettségit tett, legkitünőbb tanuló összes tudománya ehhez képest számba sem jöhetne.

Kicsinyelni tehát a népiskolai nevelés fontosságát, vagy a néptanító munkáját: csak a felületes gondolkodású, szűk látókörű emberek sajátja.

Innen kerül ki a nemzet törzsét képező munkás középosztály is. S a milyen felfogással távozott el onnan, a szerint érvényesül majd a mindennapi életben.

A népiskolában teremthetjük meg az emberi erények legmagasztosabbjait. S lehet-e az összes erények között szebb, a gyakorlati életben több értéket képviselő, mint a munkaszeretet, a munkát megbecsülés erénye. Erkölcsi életünknek is a munkásság a legjobb nevelője. Felébreszti s idomítja az engedelmességet, önuralmat, figyelmet, kitartást; ügyessé teszi az embert sajátlagos hivatásában s a közélet ügyeinek intézésére is ez által nyerhet valami képességet. A munka értékét önmagunknál tapasztalva, megbecsüljük másokban is a munkásságot.

És miként folya be a népiskola a munka értékének emelésére, a munkás kezek megbecsülésére?

Nem kicsinylem én az ujabban legtöbb elemi iskola tanrendjébe beosztott kézimunka órák értékét, mert kétségen kívül ezeknek is meg van a maguk nevelői hatásuk, de a fennti cél elérésére nem elégségesek. Aztán az iskolai kézimunkának (nem a női kézimunkának) nem is az a célja, hanem, hogy a növendék valamely háziipart el sajátítson, hogy különösen földmivelő népünk ezt tudva, a hosszú téli estén unalmát hasznos foglalkozással üzhesse el.

Itt részint helyiség, részint a szükséges eszközök és anyag hiányában úgy sem tudnának tökéletes alkotást létrehozni s így a munka nemesebb élvezetében sem lehetne részök. S mivel össze-vissza két három könnyebb, kezdetlegesebb s a gyakorlati megélhetésre nem alkalmas iparágat taníthatnánk csak, még arra sem való, hogy a tanító növendékeinek hajlamát, képességeit megfigyelve, esetleges alkalmakkor a gyermekét ipari pályára szánt szülőnek tanácsot adhasson.

(Vége köv.)

Irodalom.

Múlt idők ködéből, történet homályából ki ragyog egy-egy fény sugaros név. Hallatára megdobb a szívünk, mintha diadalmi éneket hallanánk. Minden nagy névnek megvan a maga han-

gulati kísérelője. Áhitat száll meg, ha a Szent István nevét halljuk említeni; a fiatalság tiszta varázsa árad az Imre herczeg alakjáról; a lovagi poesist jelenti Szent László; a harcos egyház hőse Pázmány, a vitakozó pap; a nemzete életéért karddal, szóval küzdő középkori lovag ideálja Zrínyi Miklós. A kor az ő alakjaiktól nyeri nevét és fényét. Egy bizonyos időben ők jelentik nemzetük vágyait és törekvéseit. A vallásos és hazafias érzés mindkettőjükben összefonódik: az Isten hitegyházaért veri a nemzetet az ő szemük előtt, Istentől várják nemzetünk megmentését, minthogy más már nem is segíthetne rajtuk. A szőszéken írószobában, csatamezőn együtt küzdenek vallásuk és hazájuk ügyeiért. A vallási vitairatokból ép úgy a hazaszeretet sugárzik, mint a hogy a valóság az ereje a honmentő katonának. Egyönyörű korról, Pázmány és Zrínyi koráról szól a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 163 füzeté. A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, ki egyuttal e kötet írója is. Egy-egy gazdagon illusztrált kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzetként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapest, VIII. Üllői-ut 18. sz.) s minden hazai könyvkereskedés útján, havi részletfizetésre is.

Fényes képek közt egy egyszerű régi fametszet gyarló vonalain akad meg szemünk. Egy magas homlok, erős szemöldök, vállra omló hullámos haj, mely tekintetű szem tekint reánk; Tököly Imre. Naplója, melyet Thorma Károly és Thaly Kálmán adtak ki, vallásos, szerény ifjunak mutatják fiatal korában, kit hazájának és vallásának balsorsa visz a felkelésre, nem nagy ravágyás és nyugtalanság. Mint gyermek hagyta el haldokló apját a császári seregtől ostromolt várban. Nem származott ősrégi családból, csak 1572-ből való volt fiatal nemességük, de oly nagy volt az ifju tekintélye és hadvezető tehetsége, hogy őt kellett megbízni a veszély s harc vezetésével, a melynek aztán egész életét áldozta. Az ő életét, nagy elszáradását, tragikus sorsát mondja el a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 164. füzeté.

Iparügyek.

„Nyomdaipar Magyarországon” czimmal a vidéki nyomdászati és rokonszakták érdekeit fel-ölölő havi folyóiratot szerkeszt és ad ki Molnár Mór könyvnyomdatulajdonos Szegzárdon. A valóban nélkülözött és hízagpótló ujság első száma most jelent meg s abba Gelléri Mór kir. tanácsoson és a szerkesztő-kiadón kívül Láng József, Ruzicska Gyula és Augenföld M. Miksa igen érdemes, megszívlelésre méltó cikkekben tárgyalják a vidéki nyomdaipar és rokon szakmáinak valóban elszomorító helyzetét. Hisszük, hogy illetékes helyen meghallgatásra találnak az elhangzott szövegek.

A rabipar szabályozása. Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter, Plósz Sándor igazságügyi miniszterrel egyetértőleg, megkezdte a tárgyalást a rabipar végleges szabályozásáról. Illetékes körök véleménye szerint ezt a régen huzódó kérdést végre sikerül megoldásra juttatni és ezzel az ország kisiparosságának minden alkalommal hangoztatott panasza tárgytalanná lesz. A tárgyalásoknál azt a megoldást tartják szem előtt, mely a kisipar érdekeinek lehető védelme mellett nem hagyja figyelmen kívül a modern büntető-jog elvét, hogy a hosszabb szabadságvesztésre ítélt büntetésük kiállításának idejében hasznos munkával foglalkozhassanak és ennek révén megjavíttassanak.

Különfélék.

Tisztelettel kérjük vidéki előfizetőinket, hogy az illető postahivataloknál az előfizetés megújítása iránt lehetőleg gyors sziveskedjenek intézkedni, nehogy a szerződésük megszűnése fönnakadást szenvedjen.

— **Majláth G. Károly gróf erdélyi püspök** hó 10-én a reggeli vonattal városunkba érkezett és a Szent-Ferencz-rendiek templomában csemisét mondott. Alig félórai pihenés után a helyi róm. kath. főgymnasiumi tanárok kísérel mellett Csik-felé utazott. Tegnap délelőn Csik-visszaérkezett s Jung-Cseke apátnál ebédelv meglátogatta a vármegyei közkórház betegeit a délutáni vonattal székhelyére utazott.

— **Esküvő.** Daniel Károly földbirtokos, „Oláhfalvi és Homoródmonti Takarékpénztár Részvénytársaság” vezérigazgatója és m. kir. ankönyvvezető a napokban lépett házasságra Vágássa Anna Schawnik (Szepesvármegye) közöszületű okleveles polgári leányiskolai tanítóvel Szentkeresztbányán. A jeles képzettségű kiválóan művelt nő a Zirzen-féle intézetben nyelképesítését. A házasságkötést Ráduly Sándor vétei közösi jegyző és anyakönyvvezető teljette s mint tanuk Lántzky Sándor vasbánytulajdonos és fia József szerepeltek. Esküvő után gazdag lakoma volt, melyen szebbnél-szebb hádköszöntők hangzottak el az új pár állandó boldogságára.

— **Egy magyar főpap halála.** Schlauch Lőrincz dr. bíboros püspök hó 10-én este fél 6 órakor meghalt Nagy-Váradon. Egy igazi főpap nemes szívé ember veszett el benne nemcsak magyar katolikus egyház, de az egész magyar nemzet kárára. Az elhunyt főpapot szülei helyezik örök nyugalomra és a végből holttestet Temesvárra szállítják.

— **Tanügyi előléptetések.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Solymossy Lajos dr. helybeli kir. főreáliskolai igazgatót a VII. fizetési osztály 2-dik fokozatába; Laukó Albert erzsébetvárosi alami gimnáziumi tanárt a VIII. fizetési osztály 1-ső fokozatába; Vajda Emil dr. győri, Tompa Árpád és Csehély Adolf helybeli kir. főreáliskolai tanárokat szintén a VIII. fizetési osztály 2-ik fokozatába; végül pedig Harsia Jusztinián helybeli kir. főreáliskolai tanárt a IX. fizetési osztály első fokozatába léptette elő.

— **Julius 31.** A fehéregyházi csata évfordulója lesz július 31-én. A nap, a melyen anny hős találta sirját a szabadságért küzdve. Ezen névtelen hősök iránti kegyelet lerovása céljából a segesvári magyar polgári kör a fehéregyházi emlék-oszlopnál hazafias ünnepséget rendez, a melyre a kör választmányja a budapesti egyetemi kört is meghívta. Az ünnepély részletes programját annak idején közölni fogjuk.

— **Rendőrségi hír.** Szombatfalvy Lajos, városunk rendőrfőkapitánya néhány heti üdülés céljából Borszék-fürdőre utazott. Távol létében Felek Pál alkapitány fogja az ügyeket ellátni és főkapitányunkat helyettesíteni.

— **Primicia.** A szentléleki római katolikus egyházközségnek hó 6-án örömmünnepe volt. Hadnagy János bogárfalvi áldozópap Jung-Cseke Lajos apát manuduktorsága mellett mutatta be első szent-miseáldozatát, melyen nemcsak a község-, hanem a környékbeli községekből is igen sokan vettek részt. Délben Péterffy József alesperesnél gazdag lakoma volt, hol igen sok pohárköszöntőben éltették az új misés áldozópapot.

— **Gazdasági Egyeletünk** Hollaky Arthur főispán elnök vezetése alatt Szent-Király községben ma (vasárnap) tartja meg választmányi ülését. Meghívója „Közgazdaság” cz. rovatunkban olvasható.

— **Halálozás.** Jakabházy Gábor székelykereszturi főjegyzőt, birtokost és egész családját súlyos vesztés érte. Folyó hó 7-én szép és nagy

nyekre jogosító fiának Zoltánnak Székely-Kecskeméti katonai növendék volt a nagyváradi hadiskolában s mint ilyen — oktató tanárainak kegyelme, tanuló társai, bajtársainak szeretettel kedvence. Kiváló szorgalma és tevékenysége, meggyőző, szerény modora s rendkívül szorgalmas lény tette azt a kis katonát miniszter elöl — kik ismerték — kedveltté. Erő és tehetség volt előbb. A természetből ráteremtve pályájára... s elvégezte mégis egy pusztító harca a maga rombolását a legönfeláldozóbb, a legmármább szülői ápolással szemben is. A szülőkből bánta és fájdalma megmérhetetlen, mikor a gyermek elött kell lehullását látni annyi vágyakozással, bizalom és hit, annyi reménység, annyi aggodalom, annyi szeretetnek... Temetése f. hó 12-én történt meg — a hulló eső dacára is, rendkívül nagy és a társadalom minden rétegében egyformán nyilvánult részvét mellett. A koszorúk és özöne lepte be a kis katonának koporsóját. Közöttük a sok rokon és jó ismerősön kívül — a nagyváradi expressz érkezett gyönyörű három kocsis arab, melyek egyikét a szorgalmas tanítvány kapta. Az érdemes tanári kartól, egyet a hadapród-iskola növendékei s a másikat pedig az intézeti III-ad osztályos társak küldöttek — a felejtethetetlen, szertartásos bajtársnak. Ugy a parancsnokság, mint az intézet növendékei a halál bekövetkezése után azonnal kifejezték táviratilag a gyászoló családhoz megadott hangú részvéteket. Mi is osztozunk a lesújtott család mély gyászában és a bánatos eset alkalmából őszinte részvétünket nyilvánítjuk!

— **Vármegyénk közigazgatási bizottsága** havi ülését Hollaky Arthur főispán elnökölte. A havi jelentéseket minden megjegyzés nélkül tudomásul vették. Az egészségügy általánosságban kedvező volt, sőt a május havinál annyival kedvezőbb, mivel a heveny fertőző bántalmak is jóval kevesebb számban és erősebb lefolyással merültek fel — különösen a vármegyei kórházban, honnan a törvény a vármegyébe szétvezetett — enyhült annyira, hogy a hó végével csupán 2 eset maradt gyógykezelés alatt. A tanfelügyelőséghez érkezett ügydarabok jelentékeny részét a hitfelekezetek tanítóinak fizetési kiegészítése és korpútlékaik folyósítása, az egyes tanítók hátralevő fizetéseinek behajtása kepezték. Sziklay P. Gyula s. tanfelügyelő résztvett a székelykeresztúri áll. tanítóképző intézet tankepesítő és gyakorló iskolai vizsgáin, mely alkalmával 25 növendék közül 23 képesítő oklevelet nyert. A nagy szünidő alatt tanfelügyelőnk az iskolák jövő tanevi megnyitása előtt való kellő felszerelést tüzte feladatául. S ezen irányban már megkezdte munkálkodását, hogy az állam által segélyezett iskolák, melyeknél e tekintetben hiányok vannak, a szükséges taneszközöket kérelmezzék és azokat a magas tanügyi kormánytól államsegélyképen eszközölhesse. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanítói gyűlések tartására, mint a továbbképzés egy igen fontos eszközére 689 K évi összeget engedélyezett s a tanári továbbképző tanfolyamra Barabás Endre székelykeresztúri képezdei tanár, a tanítók továbbképző tanfolyamára pedig Kovács Mihály parajdi, Szász Béla székelykeresztúri és Beke Albert nagygalambfalvi igazgatótanítók felvételtek. A gazdasági tanfolyamra Fazakas Dénes bözödfalvi és Derzsi Gábor kissolyosi áll. tanítókat vettek fel. A központ, valamint a székelykeresztúri és oklándi járásbíróságok fogházaihoz 4 vizsgálati és 100 elítélt fogoly volt tartóztatva s a közigazgatási bizottság küldöttsége az oklándi kir. járásbíróság és a székelyudvarhelyi kir. törvényszék fogházait megvizsgálta. Egyenes adóba 4966 K 76 f, hadmentességi díjba 135 K 30 fillér, bélyeg- és jogilletékbe 884 K 81 fillérrel kevesebb, fogyasztási és italadóba 19225 korona 03 fillérrel több, dohányjüvedékbe pedig 3915 korona 80 fillérrel kevesebb folyt be június hóba, mint megelőzőleg. Közlekedési akadály a törvényhatósági és állami utakon sem volt. Azonban a gyakori záporok és árvizek jelentéktelenebb károkat okoztak. A hagymási útvonalon számos veszélyes jellegű csuszamlás történt, melyek helyreállítása számottevő kiadásba kerül. A szállítások és építések részben folyamatban vannak, másrészen pedig befejeztettek. Az állategészségügy az előző hónapoz

viszonyitva kedvezőnek mondható. Benedek Imre homoródi főszolgabíró indokolt fölterjesztésére a bizottság elhatározta, hogy a jégverés által károsult községek érdekében feliratot intéznek az illetékes minisztériumokhoz segélynyújtás céljából. Főispánunk megemlítette, hogy a vármegyei inspektor bizottság is e tárgyban folyó hó 15-én ülést tart. A farcádi anyakönyvvezető ügyében Demeter Lőrincz dr főszolgabíró kimerítő jelentésének meghallgatása és Ugron János orsz. képviselő s többek felszólalása után 9 szóval 7 ellen mellőzték az anyakönyvi felügyelő javaslatát és Vajda Ferencz körjegyzőt újabb kinevezésre terjeszté fel a bizottság. Tudomásul vették Nagy Samu dr b. elnök azon jelentését, hogy a régi marhalevelek elszámolása körül felmerült hiánytalan kivizsgálásának eredményét csak az októberi ülésen jelentheti be az erre kiküldött bizottság. Végül pedig Láng Lajos kereskedelemügyi miniszternek a hagymási útvonal építéséhez utalványozott újabb 30,000 korona inszegegélyért a bizottság hálás köszönetét nyilvánította és ennek felirat útján való tolmácsolását elhatározta.

— A Patakfalván szünidőző tanuló ifjúság

1902. évi július 20-án, azaz vasárnap a patakfalvi községi iskola nagytermében, az egyház építkezési alapja javára zártkörű kórosas táncvigalmat rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja. Dr Nagy Samu ügyvéd és dr Gyarmathy Dezső, egyh. főgondnok, védnökök. Tokos Jenő lelkész, elnök. Ferenczy Béla joghallgató, alelnök. Fereczy Lajos körj., alelnök. Bágyi Ernő, Kertész Lajos, Konecz Bandi, Konecz Lajos, Mezei Ödön, Nagy Elek, Nagy Lajos, Nagy Pál, Orbán József, Pávelka Jenő, Szabados József, Szász Bandi, Tokos Cyula, Zakariás Károly, Zakariás Vilmos rendező bizottsági tagok. Belépti díj: személyjeggy 1 K, családjeggy 3 K. Kezdeté este 7 és fél órakor. Jó borról és zenéről gondoskodva van. A meghívó belépő jeggyel szolgál. Felülfizetések a jótékony cél érdekében köszönettel fogadtatnak és hirtalpig nyugtáztatnak.

— **Emléket az agyagfalvi réten!** Az agyagfalvi réten felállítandó székely emlékalap javára adakoztak folyó év március hó 15-én a helybeli dalegylet által tartott hazafias ünnepen begyűlt jövedelem 1/2 részét pénztárnok Benedek Gézáról 15 K. Ezt hozzáadva a korábban begyűlt 4248 K 8 f-hez, az alap összege az udvarhelymegyei takarékpénztárban elhelyezett tőke fél évi kamata 101 K 40 fillérrel tesz 4364 K 67 fillért. Fogadjon a nemes Dalegylet igazgatósága hazafias adományért a végrehajtó bizottság hálás köszönetét. Székely-Udvarhelyt, 1902. július 12. Ferenczy János végreh. biz. pénztárnok.

— **Tűz! Tűz!** Ezzel a két szóval jelzi Schmassmann E. okleveles mérnök villamos géppel azt az igazán erkölcsnemesítő és az emberiség önfeláldozó készségéről tanuskodó mozgó fényképet, melyet a „Budapest“ szálló újrafestett és igen szépen helyreállított éttermében tegnap este bemutattak. Már magában ez az egy kép is megérdemelné — különösen önkéntes tűzoltóinknak — azt a csekély belépti díjat, mely az I. helyre is csak 1 korona. — A műsor többi pontja sem marad mögötte a londoni tűzoltás igen sikerült bemutatásának, habár az erkölcs-nemesítés szempontjából ez felülmúlja valamennyit. Igen életrevaló és nemzetgazdasági szempontból is dicséretes eszmével foglalkozik ez az „American Biograph Company“ ezimen működő társaság. Mint szakértők beutazzák az egész Székelyföldet s annak turistakailag is elbájoló természeti szépségeiről mozgó fényképeket fognak készíteni. Ha tényleg beváltják ezen dicséretes eszmét, nemcsak fürdőink, de egész vidékünk nagy lendületet venne. Ma (vasárnap) és holnap (hétfőn) megismételik a látványosságok bemutatását s hisszük, hogy művelt közönségünk nem fogja elmulasztani ezt a kedvező alkalmat és tömegesen nézi meg a valódi mozgó fényképeket.

— **Polgári iskolai tanárok kirándulásai.** Az országos polgári iskolai tanár-egyesület brassói

közgyűlésén résztvettek egy csoportja Lád Károly elnök vezetésével, a közgyűlés után kirándulásokat tettek. Meglátogatták Kovásznát, Kézdivásárhelyt, Bálványos várát, a kénbarlangot, Szent-Anna tavát, majd Tusnád- és Málnás-fürdőket. Innen Seps-Szentgyörgyre és Segesvárra rándult a társaság. Segesváron a vasuti indóháznál Eisenlohr Ulrik pénzügyigazgató, a magyar kaszinó igazgatója, a zászló alatt kivonult magyar polgári kör s a fogadásra megjelent szépszámmagyarság élén meleg hangú beszéddel üdvözölte a kirándulókat, a kiknek nevében Lád Károly elnök köszöntö meg a nem várt szívélyes fogadást. Az indóháztól a társaság zászló alatt felvonult a várba, a kegyelet adóját leróni lánglelkű dalnokunk Petőfi Sándor ércszobránál. Istvánfy breznóbányai polg. isk. igazgató lelkes beszéd kíséretében tette le az országos polg. isk. tanár-egyesület gyönyörű koszorúját a költő szobrára. A rövid, de megható ünnepély befejezőjéül a jelenlevők a Himnusz énekelték. Ezzel kapcsolatosan meg kell emlékezzünk az egyesület romániai, sinajai kirándulásáról is, a hol a királyi család nagy szívélyességgel fogadta az egyesület tagjait. Meghívta a park megtekintésére, hol a felségek az erkélyen állva fogadták a tanárok hódolatát. A kegyes fogadás szülte lelkesedést fokozta a költői lelkületű királyné azon kedves ténye, hogy ingbe, mezitláb kihozta a trónörökös legkisebb gyermekét és magasra emelve, mosolygó arccal bemutatta a társaságnak.

— **Ménlovak vásárlása.** A földmívelésügyi miniszter felhívja mindazokat a tenyésztőket, a kiknek birtokában három és fél évet betöltött, de a nyolcadik évet meg nem haladt korú ménló van és azt eladni óhajtják, hogy szándékukat annak kitüntetésével, hogy a ménló mely vármegyében, mely városban, községben vagy pusztában van, továbbá az eladási árt is egy koronás bélyeggel ellátott beadványban augusztus 10-ig a földmívelésügyi minisztériumnak jelentsék be. A ménlokat egyes központokon megsemmélik a bi- zottságok s a vételár tekintetében létrejött egyezkedés után azonnal megvásárolják és átveszik. 165. centiméternél alacsonyabb ménlokat nem vásárolnak, kivéve, ha az egyed kitűnő minősége a megszerzést kívánatosá teszi. A megvásárolt ménlo vételárát az adóhivatalnál fizetik ki.

— **„A kisbirtokos jelzaloghitele“** cz. mult számunkban befejezett cikksorozatban — tördelési hiba történt. A meny- nyiben lapunk mult számának 3-ik oldalán, az első hasáb kezdetén levő 17 sort „Ezek közé az előfeltételek közé tartoznak“ sor előtt kell olvasni.

Költészet és eszmék alkonyán át visszanezve a mult kódébe, csupa lelkesülés, mámoritasság, nagy eszmék. vágy, nagy események ünnepélye, nagy csaták diadala vagy kétségbeesett vesztesége a mit látunk. Mintha nagy stílus lett volna az emberek élete, úgy tűnik föl nekünk. De ez csak látszat. Kezdünk rájönni lassankint, hogy a görög nép, a kirkól mi azt hisszük, hogy az emberiség boldog gyermekéveit élték az optimizmus karjai közt, tulajdonképpen egy komoly, sőt szomorú nép volt, a kiknek irodalmából váltak ki mind máig a legnagyobb tragikusok. A Közép-kor maga csupa parádé ugyan, trónralépések, csaták, lovagi játékok, de ma egyetlen napunkban több az eszme, tartalom, mint volt akkor 10 esztendőben. De mégis pietással nézték az ünnepélyeket, a diszmeneteket s egy-egy nagyobb csoportosulás történetét megemlegették a nézőknek unokái is. A Világtörténetnek most megjelent 165. füzetében kétszép királyasszony trónralépte ünnepének diszmenetei és csődületei vannak egykoru képekben felelevenítve. Katalin orosz császárné és Mária Terézia koronázási ünnepélyének két részlete.

— **Melyik lapra fizessünk elő?** Ez a kérdés most van eldőlőben s éppen azért itt csoportosítjuk a legelőkelőbb ujságokat, hogy közönségünknek a választást megkönnyítsük. Az ujságok czimeit betűsorban említjük a következőkben:

„**Alkotmány**“. Kiadóhivatala Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28a. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Felelős szerkesztője: Bonitz Ferencz. —

„**Budapesti Hírlap**“. Kiadóhivatala Budapest, VIII. Rökk-Szilárd-utca 4. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Főszerkesztő és laptulajdonos: Rákosi Jenő, felelős szerk.: Csajthay Ferencz.

— „**Budapesti Napló**“. Kiadóhivatala Budapest, VIII. József-körút 18. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Főszerkesztő: Vészi József, felelős szerk.: Braun Sándor. Jókai Mór koszorú költőnk egész irodalmi munkásságát a lapnak szenteli. — „**Független Magyarország**“ czimvel Dienes Márton felelős szerkesztő és Kosuth Ferencz főmunkatárs jelesen szerkesztett napilapot állítanak elő. A „Független Magyarország“ szerkesztősége és kiadóhivatala Budapesten, IV. Váci-utca 81. sz. alatt van. Előfizetési ára negyedévre 7 K. — „**Hazánk**“. Kiadóhivatala Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28. sz., I. em.

Előfizetési ára az Agrár-albummal, a Vasárnap cz. szépirodalmi mellékklappal és a Szövetkezéssel együtt negyedévre 7 K. Felelős szerkesztő: Buday Barna. — „**Magyar Nemzet**“. Kiadóhivatala Budapest, VII. Kerepesi-ut 54. sz. Előfizetési ára negyedévre 6 K. Főszerkesztők: dr. Jókai Mór és Beksis Gusztáv, felelős szerk.: Adorján Sándor. — „**Magyarország**“. Kiadóhivatala Budapest, VI. Teréz-körút 19. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Főszerkesztő: Holló Lajos, felelős szerkesztő: dr. Lovász Márton, a közgazdasági részt szerkeszti: Lázár Pál. — „**Magyarország**“. Kiadóhivatala Budapest, IV. Vármház-körút 8. sz. Előfizetési ára negyedévre 3 K 60 f. Felelős szerkesztő: Benedek Elek. Egyetlen napilap, mely a székelység ügyét elsőrendű kérdésnek tartja s azért körömszakadtáig harcol. — „**Magyar Szó**“. Kiadóhivatala Budapest, VII. Teréz-körút 52. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K.

Felelős szerkesztő: Pályi Ede. A „Protestáns ügyek“ rovatvezetői: Lukácsy Imre ev. ref. és Mohácsy Lajos ág. hitv. ev. lelkészek. — „**Magyar Hírlap**“. Kiadóhivatala Budapest, V. Honvéd-utca 10. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Alapította: Horváth Gyula. Főszerkesztő: dr. Hertzka Tivadar, felelős szerkesztő: Márkus Miksa. — „**Pesti Hírlap**“. Kiadóhivatala Budapest, V. Váci-körút 78. sz. Előfizetési ára negyedévre 7 K. Felelős szerkesztő: dr. Légrády Imre. — „**Székelység**“, politikai napilap, kiadja a marosvásárhelyi függetlenségi és 48-as párt támogatásával a „Székelység“ lapkiadó vállalat Maros-Vásárhelyt. Felelős szerkesztő: Szent-erzsébeti Szakáts Péter. Előfizetési ára negyedévre 3 K 50 f. — „**Székelység**“, politikai, társadalmi és közgazdasági, hetenkint hétfőn, szerdán, pénteken és szombaton megjelenő lap. Kiadja a Jókai-nyomda részv.-társ. Sepsiszent-Györgyön. Felelős szerkesztő: Málk Loránt. Előfizetési ára negyedévre 5 K. — „**Ujság**“, az erdélyi rész legelőkelőbb szerkesztett független napilapjának kiadóhivatala Kolozsvárt, Egyetem-utca 7. sz. (Lyceum nyomda.) Előfizetési ára negyedévre 6 K. Felelős szerkesztő dr. Papp József, laptulajdonos: Gombos Ferencz. — Az itt felsorolt napi ujságok egytől-egyig mind igen jól szerkesztett lapok s legtöbbje még jelentékeny kedvezményeket is nyújt előfizetőinek. Bármelyik lap kiadóhivatala ingyen mutatványszámokat küld s azokból meggyőződést lehet szerezni az ujság irányáról. Kérjen tehát egy levelező-lapon mutatványszámot mindenki, a ki izlésének megfelelő jó napilapot óhajt megrendelni. Előfizetéseket elfogad és postadíjmentesen közvetít bármely lapra

és folyóiratra a „Székely-Udvarhely“ kiadóhivatala (Betege Pál könyvkereskedése) Székely-Udvarhelyt.

Apróságok.

Angolországnak évente 500 dollárjába kerül egy-egy katonája, Oroszországnak 115 dollárjába Svájcznak pedig csak 35 dollárjába. Az egész világban forgalomban levő arany pénz sulya körülbelül 865 tonna. A német császárnak 359 kocsija van a saját és udvara használatára. Kína egyes helyein a földmívelésnél sertéseket is használnak teherhúzásra. Hakaiiban a káposzta egész éven át megterem, s mindegy, akármely évszakban ültetik is el. A jótékony célú adományok összege az elmúlt évben az Egyesült-Államokban meghaladta a 107 millió dollárt. A siami király seregében 500 harci elefánt van. A legkeményebb fa nem az ébenfa, hanem a kókusz. A sürgöny körülbelül 3 másodperc alatt jut át az Atlanti-tengeren. Az egész művelt világ katonaságának béke-létszáma 4 millió ember. Az egyedüli drágakő, amit utánózni nem lehet, az opál. Oroszországban ötszörnél többször senki házasságot nem köthet s a 80 éven felüliek nem léphetnek házasságra. A színésznők között a leggyakoribb név: Mari. Moszkvának van Európában a legnagyobb kórháza, hétezer ágygal. Vonaton az első postát 1830-ban szállították és pedig Angolországban, Liverpool és Manchester között. Évente az egész világon körülbelül 400 millió sürgényt adnak le. Az egész világ kereskedelmi hajói körülbelül 180 millió tonnányi árut szállítanak évente. Ebből a negyed-rész szén. Az elmúlt évben a német császár 2473 egyént tüntetett ki érdemjellel. Németország 22 hajógyára 60 ezer embert foglalkoztat.

Közigazdaság.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesülettől.

Szám: 198—902.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya **folyó évi július hó 13-án délelőtt 9 órakor Szent-Király községben**, az iskola helyiségében választmányi ülést tart, melyre a választmány tagjai és az érdeklődő gazdaság közönség tisztelettel meghívottak.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. A gazdasági egyesület szervezetének és működésének ismertetése.
3. A szentkirályi gazdakör megalakítása.
4. Zonda József törvényhatósági kir. állatorvos előadása az „Élősködőről“.
5. Gál Imre előadása a mezőgazdaság köréből.
6. Indítványok, folyó ügyek.

Székely-Udvarhelyt, 1902. július hó 1-én.

Az Elnökség.

A len kártevői. A laikus nem is hinné, hogy egy gazdának mily sok a keserősége, gondja, bánata. Kora tavasszal még a legszebb reményekkel kezdi meg tevékenységét, s alig-alig mulik el néhány hét, máris meg kell kezdenie küzdelmét ama sok növényi ellenséggel és állati kártevővel, amely kulturnövényeink legtöbbjét akadályozza fejlődésében. A len betegségeit és ellenségeit bemutatjuk a következőkben: ellenségei közül első sorban említjük meg a gamma-bagolylepet hernyóját, mely nagy számmal lepvén el a len leveleit és virágait, az egész termést tönkre teszi; majd folytatja ennek káros munkáját a Marunestra persicaria, mely éjjel röpi s petéit huszával-harminczával rakja a len leveleire; június-július hónapokban: a lenlevélsodró pille repdes virágról-virágra, s a petéiből kibuvó parányi hernyócska

berágja magát a len fiatal tokjába, úgy hnak megfűrt helye beheged, s a tokban fognyót csak akkor vesszük észre, ha a hernyó léke a tok falán. mint sötétebb hely áttetsz két előbbinek írtása csakis a hernyók összejutján történhetik, míg az utóbbinál minél rabban kell megvizsgálnunk a len tokját s ha a nevezett pille létezésére valami jel mutat akkor a tokokat nyomban ki kell csépelni, mely ellen csakis úgy védekezhettünk, hogy közsémmütrágyával megtrágyazzuk s ez által gyan, növekedésre serkentven, a bolhák részérsérté matlanná tesszük. Növényi ellenségei közárat veszedelmesebb: a lenfojtó aranka, mely július fogja a len szárát s az érintkezés helyén szíró. mőlesöket bocsát a len szövetébe, kiszívánek táplálékát. Aranka-mentes lenmag haszmenthet meg e bajtól. Betegségei közül: rózsdát említjük fel, a melynek spórái a Vargyalkalmas hánacs rostjait rongálják meg, sőt törékenynyé tehetik. A gyomok közül a gal lenfü, a hajnalika, a kutyatej, s a lenlakó a leggyakoribb. Ezekre nézve az egyedüli szer: a gondos boronálás és gyomlálás.

Közlekedés.

Napi posta-járatok érkezése és távo- lása Székely-Udvarhelyt:

Érkezik:

d. e. 6:13 segesvár—sz.-udvarhelyi (kalauz) d.
d. u. 2:30 sz.-udvarhely—oláhfalvi (1 lovas) d.
d. e. 7:30 „ zetelaki („ „ „)
d. u. 5:30 „ oklándi („ „ „)
d. e. 10:30 „ parajdi („ „ „) déli
d. e. 10:30 „ oroszhgyi (gyalog) „
d. u. 1:33 segesvár—sz.-udvarhelyi (kalauz) d. u.

A parajdi postakocsi hoz és viszen a községi táskát, u. m.: a szentléleki esendör-mbe v. Farkaslaka és társközségeit, Pálfalvát, v. Felső-Sófalva községét s ezen kívül úgy mint jövet érinti a korondi és várban a Kor-fürdői postahivatalokat. Az oláhfalvi postaviszi és hozza Fenyéd és Márfalva községekáját s fürdő-idény alatt érinti a Homoród-f postahivatalt. — A homoródoklándi postakocsi dig úgy menet, mint jövet érinti a homoróds-mártoni postahivatalt.

Hetenkint háromszor (kedden, csütörtökön szombaton) gyalog küldöncz utján kapnak az alábbi községek. A felsőboldogasszonyfalvi jegyzőség utján: Felső-Boldogasszonyfalva, Árfalva, Patakfalva, Bikafalva és Hodgya. Egy-sen Telekfalva és Sándorfalva, ugyintén Óczfa és Miklósfalva. A farczádi hórjegyzőség utján: Farczád, Sükő és Lengyelfalva. Végül pedig szenttamási körjegyzőség utján: Szent-Tamás, bód és Ülke községek jutnak postai küldemény-hez.

Ohajtandó volna, hogy az egyes körjezői körök posta ügynökségek felállításáért lyamondjanak s ne hetenkint csak háromszor, mindennap megkaphassák és küldhessék le-leiket.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. K. F. A szívesen küldött 5 K mult évre s Tehát még 5 koronával „az utófizetők közül előfizet-sorába lép“-het. Szíves üdvözlét!

Gidó Ferencz kányádi székel atyánkfia egy hoz-beküldött legújabb „cselekedetében“ így jellemzi az élet

Mi az élet?
Szolgátság
Vagy szabadság!
Mi az élet?
Nyomorgás
Vagy boldogság!
Mi az élet?
Gyűlölet
Vagy szeretet!
Oh az élet szomorufűz'
Korhadt törzs'...
Mocsár helyett ott senyved a
Hegytetőn.
Kihajtna van még benne
Akarat,
De mezejéje a tavasztól
Elmaradt.

ványok. Udvarhelyvármegye alispánjától. 930., 10163—902. alisp. sz. Székely-Udvaros polgármesterének és valamennyi előljáróságának. Közhirritétel végett értegety a Fiaftfalva község sertésállományá-ványosan uralgott Sertésvész megszűnővönatkozó udvarzárlat feloldatot. Felső-özség bivalállományában a bivalész szór-n; Bözöd község sertésállományában pe-ertésorbáncz járványosan fellépővén, a köz-árlat elrendeltetett. Székely-Udvarhelyen, ulius hó 8-án. Alispán helyett: Gróf Lázár, 3.

Felfogott lovak. Udvarhelyvármegye alispán-
g hasz Szám 9205—902. alisp. Valamennyi községi
közül: róságnak. Közhírré tétel végett értesitem,
ai a f Vargyas községben 2 drb sötét-szürke, 6 éves
g, söt. ló van felfogva, az egyiken egy kis réz
a gal ettyű van. szíjjal felkötve. Székely-Udvar-
alakó n, 1902. évi július hó 1-én. Alispán helyett:
edüli Lázár, főjegyző.

Pályázat erdőőri állásra. Szám 354—902.
Pályázati hirdetmény. A székelyudvarhelyi
ir. áll. erdőhivatal kerületében lemondás foly-
megüresedett 300 K havi előleges részletek-
esedékes évi utazási általánynyal és évi 30
jó minőségű száraz vagy hulladék fa kihor-
valamint 6 drb szarvasmarha és 6 drb ser-
és díjtalan legeltetésének engedélyével összekö-
és folyó évi szeptember hó 1-ével betöltendő
vt: sombor székhellyel összekötött hatósági erdő-
állomásra ezenel pályázat nyitattik. Pályázók
ívatnak, hogy az erdőtörvény 37-ik §-ában
talt teljes minősítésüket, ép és egészséges test-
atukat, valamint eddigi alkalmaztatásukat és a
) "gyar nyelvnek szóban és írásban való tökéle-
) "bírást igazoló okmányokkal felszerelt és szá-
) déli yszerűen bélyegzett, saját kezűleg írt kérvénytü-
) r) legkésőbb folyó évi július hó 25-ig a szé-
) z) d. u. lyudvarhelyi m. kir. áll. erdőhivatalhoz annál is
zen kább nyujtsák be, mivel később érkezők figye-
ndör-mbe vétetni nem fognak. Udvarhelyvármegye
t. val. igazgatási er. bizottságától. Székely-Udvarhelyt,
gy m. 1902. évi június hó 9-én. Damokos, elnök.

rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel
8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

RISS FAGYLALT és legfinomabb cukor-
rász-sütemények *Ernszt*
György *cukrászatában* Székely-Udvarhelyt
(Főter, piaczsor) kaphatók. Vidéki megrendelések
gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

Ó és olcsó asztali és csemegeborok Székely-Udvarhelyt, Fernengel Gyulánál kaphatók.

KOCSIK kiváló minőségben és olcsó
árakon állandóan
k a p a t ó k:

Albert Péter ==kovácsmesternél==
Székelv-Udvarhelyt.
 Használt kocsikat becserél és kijavit. 1-52

Eladó Az Attila-utca 380. szám alatt levő
kőházas telek — igen előnyös vétellel —
szabadkézből eladó. Értekezni Berkecz Sándor
lakatosmesternél (Kossuth-utca) lehet.

Befőzésre kajszin- és őszi barackok, paradicsom állandóan friss — — minőségben. — —

ZÖLDSÉGEK u. m.: édes paprika, pászuly, tejcs törökbuza, új burgonya, fejes káposzta s szezon szerinti főzelékek és friss gyümölcsök a legelőnyösebb árak mellett kaphatók: *Szabad* János fűszer- és cseméjeüzletében Székely U d v a r h e l y t (Fő tér, Kossuth-utca szegletén).

KÉPES LEVELEZŐ- LAPOK

nagy választékban egy hely-
béli felvételek, mint a legszebb tájképek kap-
hatók a „SZÉKELY-UDVARHELY“ kiadóhivatalá-
ban (Betegh Pál könyv- és papirkereskedésében)
Székely-Udvarhelyt.

Érvényes 1902. május 1-től. Érvényes 1902. május 1-től.

Gy. v.		Sz. v.	
507	501	502	506
I-III. I-II.		I-II.	I-III.
7:35	9:15 ind.	Bukarest	9:10 8:05
3:32	1:12	Predeal	3:31 1:11
5:40	2:45	Brassó	2:09 8:00
2:25	10:24	Kézdi-Vásárhely	6:53 1:35
10:15	—	Bukarest	— 6:55
8:54	—	Palanca	— 6:27
9:50	5:17	Gyimes	1:50 5:57
5:06	12:31	Sepsi-Szt-György	4:35 10:33
7:05	3:05	Székely-Udvarhely	1:33 6:13
7:21	3:21	Bikafalva 11. sz. örh.	1:14 5:55
7:33	3:33	Bögöz	1:01 5:42
7:52	3:57	Nagy-Galambfalva	12:44 5:26
8:10	4:16	Bethfalva 6. sz. örh.	12:14 5:01
8:22	4:31	Székely-Keresztur	12:06 4:53
8:30	4:39	Boldogassz.-falva 3. sz. örh.	11:47 4:39
8:39	4:48	Uj-Székely 2. sz. örh.	11:37 4:29
9:04	5:04	Héjjasfalva	11:22 4:14
9:44	6:02	Segesvár	ind. 10:34 3:22
11:45	6:56	Kis-Kapus	9:43 2:01
7:41	4:40	Nagy-Szeben	9:12 9:15
12:58	7:35	Küküllőszög	9:04 1:02
4:05	1:53	Sóvárád (Korond-fürdő)	2:48 3:25
2:05	8:12	Tövis (Arad felé elág.)	8:32 11:52
3:11	9:00	Székely-Kocsárd	7:50 10:47
12:25	5:43	Maros-Vásárhely	10:30 5:34
3:48	9:30	Aranyos-Gyères	7:26 10:17
3:00	8:52	Torda	7:55 10:45
6:17	11:10	Kolozsvár	5:55 8:37
11:04	2:38	Nagyvárád	2:11 3:42
1:19	4:03	Püspök-Ladány	12:47 1:33
7:10	7:50	(Budapest)	9:15 8:30
1:50	1:50	(Bécs stb. Bruckon át)	2:10 6:00

1993—1902. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

Az oklándi kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság közhirre teszi, hogy az udvarhelymegyei takarékpénztár végrehajthatónak Toró Sándor hagyatéka végrehajtást szenvedő elleni 180 K tökékövetelés és járulécai iránti végrehajtási ügyében a székelyudvarhelyi kir. törvényszék (az oklándi kir. járásbiróság) területén levő, Kányád községben fekvő és a kányádi 7 sz. tjkvben A † alatt foglalt: 11—12 hr. sz. belsőségre 402 K, 446 hr. sz. ingatlanra 14 K, 465 hr. sz. ingatlanra 11 K, 492, 497/3, 498 hr. sz. ingatlanra 23 K, 535 hr. sz. ingatlanra 4 K, 601 hr. sz. ingatlanra 17 K, 923 hr. sz. ingatlanra 45 K, 995 hr. sz. ingatlanra 34 K, 998 hr. sz. ingatlanra 16 K, 1004 hr. sz. ingatlanra 12 K, 1191 hr. sz. ingatlanra 6 K, 1262 hr. sz. ingatlanra 37 K, 1295 hr. sz. ingatlanra 76 K, 1386 hr. sz. ingatlanra 1 K. 1391 hr. sz. ingatlanra 17 K, 1396, 1397, 1398

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékat készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42 §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333 szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881: LX. t.-cz. 170 §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. járásbiróság, mint telekkönyvi hatóság,
Oklánd, 1902. május 27.

Dr. GIDÓFALVY,
kir. albiró.

a száldobosi fürdő-részvénytársaság részvényeseihez.

Folyó év április 13-án a szaldobosi fürdő-részvénytársaság rendes közgyűlésének határozatából kifolyólag ez uton is felhivatnak mindazok a részvényesek, kik részvényeiket ki nem váltották vagy azok teljes értékét be nem fizették, hogy ezen kötelezettségüknek 40 nap alatt tegyenek eleget. Ellenkező esetben részvényeik az alapszabályok 6. §-a értelmében a tartalékalap javára eladatnak s azok helyett új részvények bocsáttatnak ki.

helyett új részvények bocsátatnak ki.
Ezen határozat jóváhagyatott a székelyudvarhelyi kir. törvényszék 3711—
1902. sz. polg. végzésével.
Olasztelek, 1902. július hó 1-én.

Az igazgatóság.

Sz. 852—902. t.lkvi.

Árverési hírtményi kivonat.

A székelkereszturi kir. jbiróság, mint telek-könyvi hatóság közhírré teszi, hogy Győrfi Ádám végrehajtónak Szőverdi József végrehajtást szenvedő elleni 1000 korona tökekövetelés és járulékal iránti végrehajtási ügyében a székel-udvarhelyi kir. törvényszék (székelkereszturi kir. jbiróság) területén lévő bözödujfalvi 100. sz. tjkvben foglalt 313., 314. és 315. hr. sz. ingatlanra az árverést 782 koronában megállapított kikiáltási árban újabban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az **1902. évi június 31-ik napján d. e. 9 órakor** Bözödujfalva község házában megrendelt nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladtni fog.

Árverezni szándékozik tartoznak az ingatlan becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi XL. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. jbiróság t.lkvi. hatósága.

Székely-Keresztur, 1902. június hó 26-án.

VERESS, kir. albiró.

NÉVJEGYEK, MEGHIVÓK, TÁNCZVIGALMI ÉS ESKÜVŐI

jelentések s mindenféle
könyvnyomdai munkák
gyorsan és lelkiismeretes pontossággal készülnek a
„SZÉKELY-UDVARHELY” kiadóhivatalában (Be-
tegh Pál könyv- és újságkiadó vállalata)
Székely-Udvarhelyt.

Gyászjelentések nagy választékban, olcsó árak
mellett. Vidéki megrendelések legrövidebb hatá-
ridőre, esetleg a beérkezés napján elintézését nyernek.

**A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller**

egy régi kipróbált háziaszer, amely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvénynek, csúznál és megbúléseknek.

Intés. Silányabb utazatok miatt bevásárlás kör övatosak legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” czéggel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerertárban kapható. Főraktár: Török József, gyógyszeresznél Budapest.

Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók.
Rudolstadt.

Raktár: Nagysolymosi Koncz Ármin gyógy-
szertára zékely-Udvarhelyt. 20—29

KÁDÁR- ÜZLETEMET

van szerencsém a n. é. közönség szíves figyelmébe ajánlani. — **Raktáron** tartok: boroshordókat, fenyőkádakat, csebreket, kártyákat és dézsákat. — Elvállalok gyári, raktár- és pinczeberendezéseket pontos és szolid kivitelben. — Javításokat gyorsan és olcsón teljesítek. — Hordók hitelesítését is elvállalom. — Szíves pártfogást kérve, vagyok kész szolgálattal:

Magyari István,
kádár-mester.

5—25

NINCS TÖBBÉ SERTÉSVÉSZ!

Ha valamennyi sertéstartó gazda a Somogyi Géza-féle 13652. sz. a. szabadalmazott, kipróbált és a Nagyméltóságú magyar királyi földművelésügyi miniszter ur által, egyetértőleg a Nagyméltóságú magyar királyi belügyminiszteriummal 52972/III. I. 1901. sz. a. engedélyezett, Somogyi Géza és Huszár Adolf gyógyszerész által készített

**állatok emésztését
elősegítő tápport**
alkalmazza.

Egy csomag 18 kr = 36 fillér.

Kizárólagos főraktár Székely-Udvar-

helyt: Szabady János

fűszer-, anyag- és csemege kereske-
désében.

„KEGYELET”

disztemetkezési intézet
Székely-Udvarhelyt, a Főtéren

Barcsay Károly

divatüzletével egybekötve.

Temetkezéseket úgy helyben, mint vidéken legpontosabban, a legegyszerűbből a legdiszesebb kivitelig eszközöl.

Templomok, kápolnák és termek, sőt egész udvarok gyászba vonását is elvállalja. Hullákat exhumáltat s bárholnan elszállítat. Raktárt tart fa- és érc- koporsókból, szemfödelek-, párnák-, szalagok- és egyéb gyászkelekből mindig nagy választékot. Új gyászkecsik fényes felszerelésekkel, testőrök s az összes temetési személyzet ruházata teljesen magyar. Főelve: olcsó és pontos kiszolgálás.

27—52.

Egyedül valódi angol Thierry A. gyógyszerész BALZSAMA.

Égészségügyi hatóság által megvizsgálva és ajánlva.
Az üvegek felszerelése a keresk. törvény mintavédelme alatt áll.

Allein echter Balsam
aus der „Heilzengel-Apotheke“
in Pregrada
A. Thierry in Pregrada
bei Rohitsch-Sauerbrunn.

E balzsam belsőleg és külsőleg használható. Ez: 1. Utólérhetetlen hatású gyógyszer a tüdőnek, a mellnek minden kóros állapotokban, enyhíti a hurutot, csillapítja a váladékot, véget vet a fájdalmas köhögésnek s kigyógyítja a legrégibb bajokat. 2. Kitűnő hatása van a torokgyulladás, rekedtség és a többi torokbajoknál. 3. Alaposan elűzi a lázakat. 4. Meglepően gyógyítja a gyomor- s a bél-betegségeket és szagatásokat a testben. 5. Szelíden mozditja elő a székelést s a vér tisztulását, megtisztítja a veséket, megszabadít a buskomorságtól s a hypochondriától, javítja az átvéglyat s az emésztést. 6. Nagyszerű szolgálatokat tesz fogfájáskor, odvasfogaknál és szájbüfögést, a száznak s a gyomornak bűzét. 7. Külsőleg csodálatos gyógyhatással bír a sebekre, új és régi forradásokra, orbáncz kiütést, varak, esetében megszünteti a fejfájást, zugást, szagatást, köszvényt, fül-fájdalmat stb. Ügyeljünk mindig pontosan az itt látható zöld apáca védjegyre. Hamisítások Ausztria-Magyarország minden postaállomására bérmentve 12 kis vagy 6 dupla üve 4 korona. Bosznia és Herzegovina részére 4 korona 40 fillér. Kevesebb nem küldetik széjjeg. Szétküldés csak előfizetés vagy előleg küldése mellett.

Miért szenved ön? holott mindenféle és fajta, még oly régi sebre biztos gyógyulást talál és majdnem mindig elkerüli a fájdalmas és veszélyes operálást valamint amputálást

Thierry A. gyógyszerész egyedül valódi Centifolia-kenőcs

használatánál, rendkívül jó hatású, a sebek gyógyulásánál valamint a fájdalmak enyhítésénél utólérhetetlen. A valódi centifolium kenőcs alkalmazható: A gyermekágyasok rossz természetű mellbajainál, szoptatók mellkeményedése, a tej elapadásánál, az orbáncznak eseteiben, tolvább mindenféle régi sérvek, láb- és csontnyílások, sebek, folyások, dagadt lábak s csont- evesedéseknél, vágás, szúrás, lövés és ütés által előidézett sebeknél; az idegen testek, pl.: üveg, szálka, homok, tövis, serét stb. eltávolításánál; mindenféle daganat, kinövés, képződmény, karbunkulus és ráknál; végre pokolvar, körömféreg, körömgüles, a lábnak járásközben történő kisebesülése, fagyás és égetés okozta sebek, a betegek és gyermekek fekvés általi kisebesülése, torokdaganat, meggyült vér, fülzugás stb., stb. eseteiben. — A szállítás kizárólag az összeg előre küldése mellett eszközöltetik. Két tégely csomagolással, postai szállítási díjjal együtt 3 korona 60 fillér. Számos eredeti bizonyítvány rendelkezésre áll. Arra kérek mindenkit, hogy óvakodjék a hatáskülső hamisítások vevésétől s arra ügyelni, hogy a tégelybe van-e a fenti védjegyem és czégem: Thierry (Adolf) Limited gyógytára az „Orangyal Pregradában, égetve.

Ezen gyógyhatásukban fölülmulhatlan két szer nemcsak a romlásnak nincs kitéve, sőt ellenkezőleg, minél régiebb, annál értékesebb és hathatósabb, nem árt sem a fagy, sem a forróság, tehát minden évszakban használható. Majdnem minden esetben segítenek és eredményel járnak, legalább az orvos érkezéig, természetesen nem szabad hamisítványokat vagy haszontalanul dobják ki, hanem mindig ezen rég kipróbált olcsó és megbízható, emellett teljesen ártalmatlan, világhírű szereket kell használni, melyeknek minden családban az eshetőségekre készenlétben kellene lenni. Hol olyant nem kapunk, mely a valódiság minden jelét magán viseli, rendeljük meg egyszerűen direkte és czimezzük:

Thierry (Adolf) Limited „Orangyal-gyógytár” Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett. Központi raktár Budapest Török F. gyógyszerertárban, Zágrábban Mittelbach S. gyógytárban és Bécsben Hradi L. gyógytárban.